

Herindelen op kousenvoeten

Zuid-Holland telt te veel gemeenten, vindt het provinciebestuur. In behoedzaam overleg met lokale bestuurders poldert de provincie naar een oplossing. Als handboek fungeert het rapport van de Stuurgroep Krachtige Gemeenten onder voorzitterschap van Friso de Zeeuw.

DOOR PATRICK MEERSHOEK

Hoewelaken - De meeste rapporten over het onderwerp van het binnenlands bestuur, vertelt Friso de Zeeuw, verdwijnen na de presentatie linea recta in de prullenbak. Het rapport van de Stuurgroep Krachtige Gemeenten onder voorzitterschap van de Noord-Hollandse oud-gedeputeerde De Zeeuw lijkt een gelukkiger lot beschoren. In Zeeland, Limburg en Noord-Holland dienen de voorstellen van de stuurgroep als uitgangspunt voor gesprekken tussen provincies en gemeenten over de toekomst van het lokaal bestuur. "Het is plezierig dat er iets met ons rapport wordt gedaan", stelt de voorzitter tevreden vast. "We hebben er veel tijd en energie in gestoken".

Ook de provincie Zuid-Holland maakt inmiddels gebruik van de voorstellen van de stuurgroep. Op uitnodiging van het college van gedeputeerde staten gaf de voorzitter eerder dit jaar op het provinciehuis een toelichting op zijn rapport. Korte samenvatting: een gemeentelijke herindeling kan door een provincie weliswaar worden opgelegd, maar het verdient in moderne tijden de voorkeur om in goed overleg met gemeenten naar bestuurlijke schaalvergroting toe te polderen. De Zeeuw: "Een afgedwongen herindeling veroorzaakt bij betrokken gemeenten de standaard reactie: wij zullen ons verzetten tot het gaatje. Geen klimaat voor een vruchtbare samenwerking".

In haar plannen voor een reorganisatie van het lokaal bestuur volgt de provincie Zuid-Holland deze formule van be-



FOTO JOOP BOEK

Friso de Zeeuw: 'Gesprekken tussen gemeenten kunnen niet eindeloos duren. Er moet enige druk op de ketel zitten'.

hoedzaamheid op de voet. Van het gisteren gepresenteerde tussenrapport 'Grensverkenkend én grensverleggend?' - het gebruik van het vraagteken spreekt boekdelen - zal geen lokale bestuurder onrustig worden, terwijl de provincie toch echt vindt dat 95 gemeenten te veel van het goede is.

Vermeden

Zorgvuldig wordt in het rapport het woord gemeentelijke herindeling vermeden. Inzet is een verbetering van de kwaliteit van het lokaal bestuur, oogmerk een betere bediening van de burger. Maar hoeveel gemeenten het Zuid-Holland van de toekomst nou precies telt, daar wil de provincie geen uitspraken over doen.

Zo'n diplomatieke houding is

volgens Friso de Zeeuw een verstandige opstelling. "De provincie speelt een belangrijke rol in het proces. Zij moet de gemeenten uitdagen om zelf na te denken over hun toekomst. De provincie moet een klimaat scheppen waarin lokale bestuurders de bereidheid vinden om uit hun huisje te kruipen. Want het zijn soms moeilijke gesprekken. Er moet vaak eerst een zekere wederzijdse argwaan worden overwonnen om vrijuit te kunnen praten over specifieke belangen van de regio".

Voorzichtigheid

Voorzichtigheid is dus geboden, maar vrijblijvend mag het allemaal ook weer niet zijn. De Zeeuw: "De gesprekken tussen gemeenten kunnen niet einde-

loos voortduren. Er moet enige druk op de ketel zitten om alle partijen te overtuigen van de noodzaak van een oplossing. Als je dat niet doet, vervliegt het momentum. Daar ligt een moeilijke taak voor de provincie. Zij moet de gemeenten in een positieve stemming aan tafel zien te krijgen en tegelijkertijd duidelijk maken dat er wel degelijk pittige uitkomsten worden verwacht. De provincie ontkomt er niet aan om af en toe een voetzoeker op tafel te gooien, om de zaak weer op scherp te stellen".

In het gisteren verschenen rapport beschouwt de provincie de huidige initiatieven van gemeenten. Wat opvalt, is dat nogal wat vormen van samenwerking het gevolg zijn van defensieve overwegingen: de dreiging van een centrumgemeente drijft kleinere gemeenten in elkaars armen. Het fenomeen doet zich onder meer voor in de buurt van Leiden, Den Haag, Delft en Zoetermeer. "Een zekere spanning tussen centrumgemeenten en randgemeenten is ingebakken", constateert Friso de Zeeuw. "Dat hoeft geen probleem te zijn. Het wordt vervelend als men zich echt van elkaar afwendt. En dat komt helaas voor".

Sturende rol

Ook hier dient de provincie volgens De Zeeuw een voorzichtig sturende rol op zich te nemen. "De provincie moet duidelijk maken dat niet alle vormen van samenwerking zonder meer aanvaardbaar zijn. Zij kan geen steun geven aan de pogingen van randgemeenten om zich te versterken ten koste van de centrumgemeente. Aan de andere kant moet zij ook duidelijk maken dat de ruimteclaims van de grote gemeenten evenmin voor zoete koek worden geslikt". Het valt in de praktijk niet mee om hierin een balans te vinden, weet De Zeeuw.

"Het blijft een wondertje als centrumgemeente en randgemeenten er samen helemaal uitkomen. In bijna alle gevallen komt het meestal toch tot een interventie door de provincie. Dat is ook belangrijk: de provincie moet helder stellen dat zij uiteindelijk niet zal aarzelen om knopen door te hakken".